

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 90 00

E: gp.mkgp@gov.si
www.mkgp.gov.si

AKCIJSKI NAČRT ZA DELO Z MLADIMI KMETI 2024—2030

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

AKIS – Sistem znanja in inovacij na področju kmetijstva (Agricultural Knowledge and Innovation Systems)
ARSKTRP – Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
BTŠ – Biotehniške šole
DK – Direktorat za kmetijstvo
DPM – Društvo podeželske mladine
CPI – Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje
EIP – Evropsko partnerstvo za inovacije (European Innovation Partnerships)
EU CAP Network – Evropska mreža skupne kmetijske politike (The EU Common Agricultural Policy Network)
FF – Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
IFYE – Mladinska izmenjava na podeželju (International Farm Youth Exchange)
IRSKGLR – Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo
JSKS – Javna služba kmetijskega svetovanja
KATIS – Katalog programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja
KGZ – Kmetijsko gozdarski zavod
KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KIS – Kmetijski inštitut Slovenije
KMG – Kmetijsko gospodarstvo
MF – Ministrstvo za finance
MZ – Ministrstvo za zdravje
MVI – Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
MVZI – Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
NIJZ – Nacionalni inštitut za javno zdravje
PEF – Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
PRP – Program razvoja podeželja
RS – Republika Slovenija
RYE – Evropska podeželska mladina (Rural Youth Europe)
SK – Strojni krožek
SKS – Sindikat kmetov Slovenije
SKZG – Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
SN SKP – Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023 – 2027
SRRS – Slovenski regionalni razvojni sklad
UL – Univerza v Ljubljani
UM – Univerza v Mariboru
UNG – Univerza v Novi Gorici
UVHVVR – Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
VIZ – vzgojno izobraževani proces
ZKS – Zveza kmetov Slovenije
ZRSŠ – Zavod RS za šolstvo
ZRSZZ – Zavod RS za zaposlovanje
ZSPM – Zveza slovenske podeželske mladine
ZZS – Zadružna zveza Slovenije

KAZALO VSEBINE

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	2
KAZALO VSEBINE	3
UVOD K AKCIJSKEMU NAČRTU ZA DELO Z MLADIMI KMETI.....	4
DELOVNA SKUPINA ZA PRIPRAVO AKCIJSKEGA NAČRTA ZA DELO Z MLADIMI KMETI	5
POTREBE IN ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA.....	7
IZZIVI IN DEJAVNOSTI	8
FORMALNA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE (vzgojno-izobraževalni zavodi)	8
1. UČNI PROCES.....	8
2. (NE)ZNANJE MLADIH	8
IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE MLADEGA KMETA.....	8
3. (NE)ZNANJE MLADEGA KMETA.....	9
4. SODELOVANJE, POVEZOVANJE IN VKLJUČEVANJE	9
PODPORNO OKOLJE ZA MLADEGA KMETA.....	9
5. NEVARNOSTI IN TVEGANJA.....	10
6. (NE)ZNANJE MLADEGA KMETA OB PRENOSU IN PREVZEMU KMETIJ	10
7. KAKOVOST ŽIVLJENJA NA KMETIJI	10
OBVEŠČANJE IN OZAVEŠČANJE.....	11
8. OBVEŠČANJE IN OZAVEŠČANJE (MLADIH) KMETOV IN JAVNOSTI O ŠIRŠEM POMENU KMETIJSTVA	11
IZVEDBENI NAČRT	12
SPECIFIČNI CILJI IN DEJAVNOSTI.....	12
1. FORMALNA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE (VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVODI)	12
1.1 UČNI PROCES.....	12
1.2 (NE)ZNANJE MLADIH	14
2. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE MLADEGA KMETA.....	17
2.1 ZNANJE MLADEGA KMETA.....	17
2.2 SODELOVANJE, POVEZOVANJE IN VKLJUČEVANJE	22
3. PODPORNO OKOLJE ZA MLADEGA KMETA	25
3.1 NEVARNOSTI IN TVEGANJA.....	25
3.2 (NE)ZNANJE MLADEGA KMETA OB PRENOSU IN PREVZEMU KMETIJE	29
3.3 KAKOVOST ŽIVLJENJA NA KMETIJI	30
3.4 OBVEŠČANJE IN OZAVEŠČANJE (MLADIH) KMETOV IN JAVNOSTI O ŠIRŠEM POMENU KMETIJSTVA.....	31

UVOD K AKCIJSKEMU NAČRTU ZA DELO Z MLADIMI KMETI

V skladu z drugim in tretjim odstavkom 9.c člena Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12-ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21-odl.US, 123/21, 44/22, 130/22-ZPOmK-2, 18/23 in 78/23) Vlada Republike Slovenije na predlog ministrstva, pristojnega za kmetijstvo, sprejme akcijski načrt za delo z mladimi kmeti, ki opredeljuje zlasti stanje na področju mladih kmetov, cilje in ukrepe za hitrejšo generacijsko prenovo nosilcev kmetijskih gospodarstev, privlačno in kakovostno delovno okolje in življenje na kmetiji ter obveščanje in ozaveščanje javnosti.

Akcijski načrt za delo z mladimi kmeti 2024-2030 (v nadaljnjem besedilu: akcijski načrt za delo z mladimi kmeti) je nastal zaradi spoznanja, da so prihodnost slovenskega kmetijstva mladi kmetje, ki pomenijo nacionalni interes, katerega ključni cilj je samooskrba s kakovostno in zdravo pridelano hrano, pomembni pa so tudi poseljenost in razvoj podeželja ter ohranjanje okolja. Kmetu je treba dati ustrezno vlogo v družbi, da bo priznan kot pomemben člen lokalne, regionalne in nacionalne politike, ki skrbi za preskrbo s hrano in dobrobit nadaljnjih generacij ter s kmetijsko dejavnostjo preživlja družino in ji s tem omogoča višji življenjski standard.

Akcijski načrt za delo z mladimi kmeti je seznam dejavnosti, ki se bodo do leta 2030 izvajale na nacionalni ravni, da se izboljšajo razmere in pogoji za kmetovanje, predvsem mladih kmetov. Sočasno se bodo izvajale intervencije SN SKP, izvedba katerih se financira iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada ter sredstev proračuna Republike Slovenije. Namen dejavnosti akcijskega načrta je izboljšanje starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev v Republiki Sloveniji. Osnutek dokumenta je nastal v sodelovanju med Ministrstvom za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano, Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije in Zvezo slovenske podeželske mladine, ki je dala večino predlogov za dejavnosti. Pri nadaljnji pripravi dokumenta so sodelovali tudi člani Delovne skupine za pripravo akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti.

Predhodnik akcijskega načrta za obdobje 2024–30 je bil Akcijski načrt za mlade kmete 2016–2020 z delovnim naslovom Od mladega kmeta do skrbnega gospodarja, ki so ga 21. julija 2016 podpisali takratni predstojniki vseh treh institucij. Leta 2020 ob zaključku izvajanja Akcijskega načrta za mlade kmete 2016–2020 je bilo ugotovljeno, da kljub trudu pri izvajanju dejavnosti akcijskega načrta še vedno niso odpravljene naslednje težave:

1. Slaba samopodoba otrok in mladih s kmetij.
2. Nepovezanost med promocijo hrane in promocijo kmetijstva (potrošnik nima realne slike o procesu pridelave in reje).
3. Družbeno dojetje kmetijstva kot poklica (negativna percepcija, ki izhaja iz nepoznavanja).
4. (Ne)znanje mladega kmeta ob prevzemu kmetij:
 - slab medgeneracijski prenos znanja;
 - ni vseživljenjskega učenja;
 - slabi trženjski prijemi;
 - zastareli učni načrti;
 - pomanjkanje poslovnih znanj.
5. Nizka storilnost v kmetijstvu:

- neučinkovitost,
 - neizdelana strategija,
 - nizek dohodek.
6. Delovno okolje, ki ne omogoča primerljivega življenjskega standarda, kot ga imajo njihovi vrstniki v drugih poklicih.
 7. Pozen prevzem.
 8. Nedejavnost v zadrugah.
 9. Nestabilnost pogodbenih odnosov.
 10. Družbena neangažiranost (ni participacije).
 11. Premalo sodelovanja med (mladimi) kmeti.
 12. Nizka ozaveščenost splošne javnosti o tem, da kmetje delajo v interesu samooskrbe, dediščine, ozemeljske celovitosti ...
 13. Tveganja:
 - produkcijska tveganja (odvisnost od vremena ...),
 - tržna tveganja (cena, konkurenca, potrošniške preference ...),
 - finančna tveganja (visoki stroški, nepričakovani izdatki, kreditiranje ...),
 - pravna tveganja (neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti ...),
 - tveganje pri upravljanju človeških virov,
 - drugo.

Osrednji del akcijskega načrta so potrebne dejavnosti, izvedba katerih bo prispevala k doseganju ciljev. Strateški razvojni cilji zajemajo več specifičnih ciljev, razdeljenih na štiri področja, ki jih sestavlja osem sklopov dejavnosti. Specifični cilji so smeli in ambiciozni, pripravljeni v želji po izboljšanju razmer za kmetovanje in po ohranitvi zmogljivosti za proizvodnjo hrane v dovolj velikem obsegu, da se na nacionalni ravni poskuša doseči kar najvišja samooskrba s hrano.

Izvedba dejavnosti za doseganje ciljev bo preverjana periodično ob sprotnih evalvacijah in ob koncu obdobja, določenega za izvedbo.

Opis prednostii, ki se nanaša na rok izvedbe:

- **VISOKA** (dejavnost se izvede v prvih dveh letih akcijskega načrta);
- **SREDNJA** (dejavnost se izvede v prvih štirih letih akcijskega načrta);
- **NIZKA** (dejavnost se izvede do konca trajanja akcijskega načrta);
- **REDNA DEJAVNOST** (dejavnost se redno izvaja vsako leto v okviru akcijskega načrta);

DELOVNA SKUPINA ZA PRIPRAVO AKCIJSKEGA NAČRTA ZA DELO Z MLADIMI KMETI

Za nekatere dejavnosti akcijskega načrta je potrebno sodelovanje več deležnikov, zato je bila 15. marca 2024 s sklepom ustanovljena **Delovna skupina za pripravo akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti 2024–2030**.

Delovna skupina se ustanavlja za obdobje od dneva podpisa sklepa do konca izvajanja akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti ter sodeluje pri pripravi in izvajanju akcijskega načrta. Po sprejetju akcijskega načrta se člani delovne skupine najmanj enkrat letno srečajo na sestanku ter preverijo napredek izvajanja akcijskega načrta oziroma izmenjajo informacije, poglede in mnenja s področja dela z mladimi kmeti. V primeru neizvajanja ali težav pri izvajanju pripravijo popravne predloge. Člani delovne skupine na srečanjih določijo, kdo bo v posamezni organizaciji izvajal dejavnosti in roke za izvedbo teh. Srečanja so namenjena tudi obveščanju v primeru težav pri doseganju ciljev in iskanju rešitev za izzive organizacij, ki izvajajo akcijski načrt. V dejavnosti, pri katerih so potrebne politične odločitve, se po potrebi vključi vodstvo posameznih institucij.

Naloge delovne skupine:

- izvajanje in spremljanje izvajanja akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti,
- proučitev problematike ter priprava konkretnih predlogov in ukrepov za izboljšanje položaja mladih kmetov.

POTREBE IN ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA

Privabljanje in zadrževanje mladih kmetov in drugih novih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje trajnostnega razvoja podjetništva na podeželju je 7. specifični cilj SN SKP. Za učinkovito in uspešno sledenje temu specifičnemu cilju je pomemben tudi akcijski načrt za delo z mladimi kmeti, ki z ukrepi zagotavlja pomembne temelje in vzvode za doseg omenjenega cilja in udejanjanje priporočila Evropske komisije, da je potrebno mladim kmetom omogočiti več znanj ter tudi na nacionalni ravni poskrbeti za ugodno okolje za generacijsko pomladitev vodij kmetijskih gospodarstev: Ciljno usmerjanje v učinkovito generacijsko pomladitev v kmetijskem sektorju z ukrepi, namenjenimi izboljšanju poslovnih in finančnih znanj in spretnosti, dostopu do financiranja ter svetovanju glede prenosa in dedovanja kmetij.

SN SKP navaja, da razvoja slovenskega kmetijstva ni mogoče pričakovati brez generacijske pomladitve, na kateri temeljijo visoka pričakovanja po hitrejšem uvajanju novosti, znanja, tehnologij in digitalizacije v prakso. Prav to so pomembni poudarki ukrepov akcijskega načrta.

Za slovensko kmetijstvo je značilna izrazito neugodna starostna struktura na kmetijah, ki vpliva na hitrost uvajanja novih tehnologij, prestrukturiranje in razvoj. Staranje nosilcev kmetij povečuje tveganje za opuščanje kmetijstva in s tem praznjenje podeželskih območij. Generacijska pomladitev je ključna prednost. Mladim je treba olajšati pot do prevzema kmetijskega gospodarstva ter jim ponuditi spodbude za prestrukturiranje, modernizacijo in razvoj kmetijske dejavnosti. Mladi so pripravljeni uvajati izboljšave, sodelovati in se povezovati, tako medsebojno kot z znanstvenimi institucijami. Pomladitev nosilcev KMG je nujna za ohranjanje kmetij, obdelanost krajine in zagotavljanje zadostne ponudbe kakovostne, lokalno pridelane hrane. Hkrati se s tem zmanjšuje odliv mlade delovne sile s podeželja v regionalna razvojna središča.

Glede na podatke registra KMG iz meseca maja 2024 je 7 % nosilcev KMG mlajših od 40 let in 3,5 % nosilcev mlajših od 35 let. Glede na število KMG, ki oddajajo zbirno vlogo je bilo v maju 2024 v registru KMG 12 % nosilcev mlajših od 40 let in 6 % nosilcev mlajših od 35 let. Podatki kažejo, da starostna struktura nosilcev KMG pomembno vpliva na produktivnost dela v kmetijstvu. Povprečna ekonomska velikost kmetij (standardni prihodek v EUR) je v Sloveniji najvišja v starostni skupini gospodarjev, starih od 25 do 34 let (dobrih 31.000 EUR), najnižja pa v starostni skupini nad 65 let. S staranjem nosilcev se KMG zmanjšujejo v fizičnem obsegu in po ekonomski velikosti. Pri mlajših nosilcih KMG je v primerjavi s starejšimi opazna težnja k večji specializaciji – večji delež se jih ukvarja z živinorejsko proizvodnjo, manj pa z mešano kmetijsko proizvodnjo. Najbolj so panožno specializirana KMG, nosilci katerih so stari med 35 in 39 let. Številni starejši nosilci se zaradi nizkih kmečkih pokojnin, ki so junija 2019 v Sloveniji znašale 254,46 EUR in so se v zadnjih štirih letih zvišale le za 19,98 EUR, ne odločajo za prenos KMG na mlajšo generacijo. Predvsem pa se za prenos lastništva KMG ne odločajo nosilci, ki še ne izpolnjujejo upokojitvenih pogojev, saj se bojijo socialne nepreskrbljenosti.

Ukrepi akcijskega načrta so zastavljeni tako, da mladim kmetom pomagajo pri ustvarjanju uspešnih KMG, ki bodo sledila gospodarskim, socialnim in okoljskim izzivom, se uspešno prilagajala podnebnim spremembam. Prav tako je cilj za mladega kmeta ustvariti spodbudno okolje, da si na prevzeti kmetiji ustvari delovno mesto, ki bo inovativno, privlačno, z višjo dodano vrednostjo..

Navedeni podatki, ki so predstavljeni po posameznih strateških razvojnih ciljih, utemeljujejo ukrepe, ki so zastavljeni v akcijskem načrtu in pomembno prispevajo k zastavljenim smernicam SN SKP 2023-2027. Vir podatkov so različne analize, združene ter predstavljene v SN SKP (<https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>) in SN SKP 2023–2027.

IZZIVI IN DEJAVNOSTI

FORMALNA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE (vzgojno-izobraževalni zavodi)

Z analizo učnih načrtov osnovnih šol, je bilo ugotovljeno, da so kmetijske teme pri obveznih predmetih neposredno slabo obravnavane, jih je pa mogoče posredno vključiti med operativne učne cilje, vendar ob domnevi, da jih učitelji prepoznajo v ciljih. Še skromnejša je zastopanost med izbirnimi predmeti. Z analizo izbranih učnih gradiv (učbenikov, (samostojnih) delovnih zvezkov, geografskih atlasov) se je izkazalo, da so kmetijske vsebine v njih v primerjavi z učnimi načrti veliko bolj upoštevane ter da je njihova vsebina v skladu z učnimi cilji in vsebinami v učnih načrtih. Najpogosteje obravnavane kmetijske vsebine se nanašajo na okoljsko in družbeno-gospodarsko funkcijo, medtem ko je proizvodna manj vključena. Teoretična znanja, pridobljena v okviru učnih predmetov, morajo učenci operativno in izkustveno nadgraditi v okviru dnevov dejavnosti, pri čemer so za izobraževanje o kmetijskih vsebinah najprimernejši naravoslovni in tehnični dnevi, ki potekajo na kmetijah (vir: Kmetije kot ponudnik izobraževalnih vsebin v lokalnem okolju, magistrsko delo, Maja Sirše, 2018).

Na podlagi izzivov v vzgoji in izobraževanju sta izoblikovana dva sklopa dejavnosti:

1. UČNI PROCES

Učitelji in drugi strokovni delavci VIZ-procesa bodo okrepili zavedanje pomena kmetijstva ter bodo otrokom želeli in znali predstaviti kmetijske vsebine na primeren način.

2. (NE)ZNANJE MLADIH

Mladi bodo seznanjeni s pomenom kmetijstva in delom kmeta za dobrobit celotnega prebivalstva. Znane jim bodo možnosti nadaljnega šolanja za pridobitev poklicnih znanj ter pridobitev poklicev s področja kmetijstva in podobnih ved. Omogočeno jim bo tudi pridobivanje strokovnih znanj, pri čemer bo poudarek na praksi na nacionalni in mednarodni ravni.

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE MLADEGA KMETA

Če primerjamo izobrazbo prebivalcev Slovenije, starih 41 let in več, in izobrazbo prebivalcev, starih do 40 let, z izobrazbo mladih kmetov – upravičencev javnih razpisov za mlade kmete v okviru podukrepa M06.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete iz Programa razvoja podeželja 2014-2020, ugotovimo, da so zadnji v primerjavi s prebivalci, starih 41 let in več, veliko bolj izobraženi. S pripadniki iste starostne skupine se lahko primerjajo skoraj enakovredno, v skupni populaciji je le 3 % več prebivalcev s terciarno izobrazbo. Podatki potrjujejo, da so upravičenci iz podukrepa M06.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete veliko bolj izobraženi, kot so bili upravičenci ukrepa, namenjenega mladim prevzemnikom v prejšnjem obdobju (2007-2013). Zaznan je bil upad števila vpisov v kmetijske programe na vseh ravneh izobraževanja. Vpis v visokošolske in univerzitetne programe biotehniške smeri je v zadnjih petih letih do leta 2020 upadel kar za tretjino.

Pri dostopu do informacij in dodatnih znanj si predvsem mladi pomagajo s spletom. Vendar imajo številni mladi na podeželju še vedno težave z dostopom do interneta.

Na posameznih kmetijah se razvijejo najrazličnejša znanja in izkušnje, ki so specifična za vsako KMG. Za prenos teh znanj so najprimernejši prenosniki, ki so vrsto let delali na KMG, ki so ga zaupali svojemu nasledniku.

Težave, ki nastanejo v medgeneracijskih odnosih, so pogoste in občutljive ter se v zadnjem času glasneje poudarjajo. Za ohranjanje kmečkega prebivalstva na podeželju je treba k reševanju medgeneracijskih trenj pristopiti sistematično, z večjo občutljivostjo za medsebojne odnose in duševno zdravje (vir: SN SKP 2023-2027).

Na podlagi izzivov pri izobraževanju in usposabljanju mladega kmeta sta izoblikovana dva sklopa dejavnosti:

3. (NE)ZNAJANJE MLADEGA KMETJA

Mladi kmetje bodo ozaveščeni in usposobljeni za pridobivanje in iskanje splošnih ter strokovnih znanj (doma in v tujini) s poudarkom na kakovosti življenja na kmetiji in oblikovanju učinkovite razvojne strategije kmetije. S tem bodo krepili svojo samopodobo in podobo kmetijstva.

4. SODELOVANJE, POVEZOVANJE IN VKLJUČEVANJE

Mladi kmetje bodo prepoznali dodano vrednost medgeneracijskega, sektorskega in medsektorskega, horizontalnega in vertikalnega sodelovanja in povezovanja. Ozaveštili bodo pomen aktivnega in zgodnjega vključevanja in sodelovanja v obstoječih oblikah organiziranja (kot so društva, krožki, skupine in organizacije proizvajalcev ...) ter delovanja v organih upravljanja pomembnih udeležencev v kmetijskem sektorju (kot so ZZS, območne enote KGZS ...).

PODPORNO OKOLJE ZA MLADEGA KMETJA

V času izvajanja Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007–2013 se je na prevzetih KMG zaposlilo približno 37 % mladih prevzemnikov, medtem ko se je v času izvajanja Programa razvoja podeželja 2014–2020 zaposlilo 68 % teh, kar je posledica tega, da je bila za zaposlene mlade kmete v okviru podukrepa M06.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete namenjena višja pavšalna podpora (45.000 EUR). Med mladimi kmeti, ki so prejeli višjo pavšalno podporo, ker so bili pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovani iz opravljanja kmetijske dejavnosti in so jim potekle obveznosti iz podukrepa M06.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete, je bilo leta 2021 9,4 % takih, ki niso več vključeni v zavarovanja iz opravljanja kmetijske dejavnosti.

Povprečna starost prevzemnika ob prevzemu kmetije se je med programskima obdobjema zmanjšala za 2,5 leta, sicer pa je še vedno največ prevzemnikov starih od 30 do 40 let (52,7 %). Povprečna starost fizičnih oseb, upravičencev podukrepa M04.1 Naložbe v kmetijska gospodarstva, je 40 let.

Povprečna neto naložba na KMG, nosilec katerega je star do vključno 40 let, je bila za 23.000 EUR višja od povprečne neto naložbe na KMG, nosilec katerega je star 41 let in več. Sklepamo, da imajo mladi večje potrebe po zagonskih sredstvih ter tudi izdatnejše in pogumnejše vlagajo v svoja KMG v začetnem obdobju kmetovanja, na to pa gotovo vpliva tudi dodaten delež sofinanciranja. Mladi kmetje so se večinoma pripravljali medsebojno interesno povezovati za doseganje skupnih ciljev. V potrjenih pilotnih projektih in 32 projektih Evropskega partnerstva za inovacije (EIP) iz 1. in 2. javnega razpisa za podukrepa (PRP 2014-2020) 16.2 Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij in 16.5 Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam za projekte EIP je leta 2020 sodelovalo 88 mladih prevzemnikov.

Dve petini mladih kmetov, ki imajo prihodke tudi izven kmetijstva, trdita, da vložijo do četrtno the prihodkov v kmetijstvo, 27 % vloži v kmetijstvo med 25 in 50 % dohodka, 31 % pa več kot 50 % dohodka prejetega izven kmetijske dejavnosti. O tem, kako pomemben vir sredstev za mlade kmete je podpora za zagon dejavnosti, govori dejstvo, da kar 45 % prevzemnikov te podpore trdi, da KMG ne bi prevzeli, če podpore ne bi bilo možno koristiti.

Mladi kmetje imajo kljub izkazani dobri formalni izobrazbi, težave pri dostopu do financ. Med drugim je to tudi zaradi pomanjkanja finančne pismenosti in nezmožnosti priprave zahtevane dokumentacije za vložitev prošnje za posojilo. Do težav prihaja, ker nimajo poslovne in kreditne zgodovine ter pomanjkanja dobro vzpostavljenega odnosa z bankami. Ker še nimajo prihrankov ali nepremičnin v lasti, težje dostopajo do kreditov. Kmetom, ki nimajo poslovne ali kreditne zgodovine ali stabilnih poslovnih odnosov z banko, se pogosto ponujajo standardni gospodinjiski finančni proizvodi, kot so potrošniška in hipotekarna posojila. V Sloveniji je majhno število kreditnih ustanov, ki nudijo posojila za kmetijstvo. Kmetje koristijo kredite za nakup mehanizacije, opreme, orodja, financiranje izgradnje, rekonstrukcije in obnove gospodarskih objektov, financiranje obratnega kapitala in vložkov kot so surovine, semena, pesticidi, gorivo in podobno, nakupa in urejanja zemljišč, ureditve trajnih nasadov in razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Delež zavrnjenih posojilnih vlog kmetijskega sektorja v slovenskih bankah je med 19 in 21 %, kar Slovenijo uvršča nad povprečje EU 24. Razlogi za zavrnitve posojilnih vlog so:

pomanjkanje kreditne zgodovine, neustrezen poslovni načrt in pomanjkanje knjigovodstva, nesposobnost ekonomskega preživetja, predhodna zadolženost, tveganja, ki jih banke zaznavajo v sektorju in pomanjkljiva zmožnost zavarovanja dolga. Kmetom so na voljo tudi zavarovanja za posevke, vrtnine, hmelj, grozdje, sadje, živino in vrtnine.

V Sloveniji ima pomembno vlogo pri dostopu do posojil SRRS, ki spodbuja skladen regionalni razvoj in razvoj podeželja, najpogosteje v obliki posojil z ugodno obrestno mero, moratorijem na odplačilo glavnice, ugodnejšimi pogoji zavarovanja in daljšimi ročnostmi v kmetijstvu in agroživilskem sektorju. Poraba sredstev narašča in leta v leto, v zadnjih petih letih se je podvojila, v letu 2024 pa pričakujemo, da se bo potrojila glede na izhodiščno leto 2018. Mladi kmetje najemajo kredite za nakup mehanizacije, gradnjo, nakup kmetij, kmetijskih in gozdnih zemljišč, predfinanciranje projektov kmetijskih gospodarstev in obratna sredstva. V letu 2023 je SRRS kot prvi izvajalec finančnih instrumentov v kmetijstvu v Sloveniji, začel izvajati mikroposojila za mlade kmete in majhne kmetije (do 25.000 EUR), leta 2024 pa razvojna posojila za mlade kmete (od 25.001 do 1.000.000 EUR), ki so jih mladi kmetje dobro sprejeli in jih že tudi koristijo. Z vložkom 20 milijonov evrov proračunskih sredstev MKGP v finančne instrumente bo SRRS v obdobju 2023–2027 razpisal več kot 36 milijonov mikroposojil in razvojnih posojil, katerih vir so nacionalna sredstva, z zelo ugodnimi posojilnimi pogoji in pogoji zavarovanja.

Za mlade kmete je zelo težaven tudi dostop do kmetijskih zemljišč. Problema, s katerima se pri tem soočajo, sta pomanjkanje denarja za nakup in slaba razpoložljivost zemljišč. V Sloveniji mladi kmetje večino zemljišč prejmejo naenkrat z medgeneracijskim prenosom družinskih kmetij ter tako postanejo lastniki zemljišč in zgradb, potrebnih za kmetijsko dejavnost. V povprečju mladi kmet, upravičenec podukrepa 6.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete, obdeluje 16,5 ha kmetijskih zemljišč, kar je skoraj trikrat več kot obdeluje povprečno slovensko KMG. V letih od 2021 do 2023 je bilo v okviru podpor prvega stebra SKP letno podprtih povprečno 2.465 mladih kmetov, kar ponovno kaže na dejstvo, da tovrstna podpora pomembno vpliva na generacijsko prenavo nosilcev KMG. Mladi kmetje prevzemniki poleg kmetijskih zemljišč, ki jih pridobijo z lastniškim prevzemom družinske kmetije, ki se deduje iz roda v rod, obdelujejo tudi zemljišča, ki jih najamejo oziroma zakupijo od sosedov ali sorodnikov, ki so opustili kmetovanje, ali od SKZG, in zanje plačujejo zakupnino. Višina te se določa letno in je odvisna od bonitetnega razreda zemljišča. V zadnjih petih letih je bil kupoprodajni promet SKZG z mladimi kmeti pod 5 % vseh prodanih zemljišč. Bolj kot za nakup kmetijskih zemljišč se kmetje v starostni skupini do 40 let odločajo za zakup, vendar v povprečju v manj kot 15 %, medtem ko kmetje, stari 41 let in več, zakupijo večino zemljišč. Iz opravljene ankete med upravičenci iz podukrepa M06.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete izhaja, da jih dve tretjini meni, da imajo premalo kmetijskih zemljišč, vendar jih večina ne želi dokupiti, temveč najeti (vir: SN SKP 2023–2027).

Na podlagi izzivov pri zagotavljanju podpornega okolja mlademu kmetu so bili izoblikovani trije sklopi dejavnosti:

5. NEVARNOSTI IN TVEGANJA

Vzpostavljeni mehanizmi za prilagoditev ter upravljanje nevarnosti in tveganj bodo kmetu omogočali oblikovanje trajnostnega delovnega okolja in kakovostnega življenja na kmetiji.

6. (NE)ZNAJJE MLADEGA KMETA OB PRENOSU IN PREVZEMU KMETIJ

Okrepila se bosta zavedanje in pomen pravočasne predaje kmetije mlajši generaciji ob zagotovitvi ustreznega podpornega okolja za gospodaren in strokoven prenos in prevzem kmetije. Prek mreže podpornih točk bo okrepljeno medgeneracijsko sodelovanje ter omogočen kontinuiran prenos znanja in izkušenj na kmetiji.

7. KAKOVOST ŽIVLJENJA NA KMETIJI

S pomočjo izobraževanja in svetovanja o socialni varnosti in duševnem zdravju ter poudarkom na ozaveščanju o pomenu višje kakovosti življenja na kmetiji se bo krepilo zavedanje o pozitivnih možnostih in priložnostih, ki jih lahko prinaša življenje na kmetiji in podeželju.

OBVEŠČANJE IN OZAVEŠČANJE

Za delujoč, učinkovit in uspešen akcijski načrt za delo z mladimi kmeti sta izjemno pomembni obveščanje in ozaveščanje, prek katerih mladi kmetje pridobijo informacije o dejavnostih in drugih pomembnih vsebinah. Ključni sta tudi obveščanje in ozaveščanje javnosti o širšem pomenu kmetijstva, da ta prepozna njegovo pravo vrednost in pomembnost.

Na podlagi izzivov pri obveščanju mladih kmetov in javnosti o širšem pomenu kmetijstva je bil izoblikovan en sklop dejavnosti:

8. OBVEŠČANJE IN OZAVEŠČANJE (MLADIH) KMETOV IN JAVNOSTI O ŠIRŠEM POMENU KMETIJSTVA

Kmetijstvo in s tem vrednost dela kmeta bosta prepoznana kot ključna za zagotavljanje kakovostne, zdrave in varne hrane za celotno prebivalstvo, za razvoj in ohranjanje kulturne in naravne krajine ter z njo povezane tradicije in turizma.

Z inovativnimi pristopi in spodbujanjem aktivne participacije bomo okrepili formalno in neformalno sodelovanje in povezovanje (mladih) kmetov s širšo javnostjo.

Izboljšalo se bo razumevanje in sobivanje na treh ravneh: med kmeti, med kmečkim in drugim prebivalstvom na podeželju ter med podeželjem in mestom.

IZVEDBENI NAČRT

SPECIFIČNI CILJI IN DEJAVNOSTI

1. FORMALNA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE (VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVODI)

1.1 UČNI PROCES

Učitelji in drugi strokovni delavci v VIZ-procesu bodo okrepili zavedanje pomena kmetijstva ter bodo otrokom želeli in znali predstaviti kmetijske vsebine na primeren in ustrezen način. Na podlagi tega bo zagotovljeno kakovostno izobraževanje in prikazovanje panoge kmetijstva.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
premalo realnih kmetijskih vsebin v izobraževalnih ustanovah	ozaveščenost mladih o pomenu kmetijstva in kmeta	1. oblikovanje nabora in vzpostavitev mreže kmetij za vključevanje programe praktičnega pouka na kmetiji	javno	KGZS, JSKS MKGP (DK – Služba za strateški načrt)	kmetje, VIZ-delavci	redna dejavnost	seznam kmetij, vzpostavitev mreže kmetij
		2. vzpostavitev dejavnosti Poučno s kmetkami; kmetice bodo izučene in usposobljene za predavanja in prenašanje uporabnega znanja o slovenski hrani, ravnanju s hrano za manj odpadne hrane, pomenu kmetijstva, načinu kmetovanja, razvoju podeželja ipd. na mlajše	javno, zasebno	ZSPM, KGZS, JSKS, MVI, ZKS	ravnatelj, učitelji, vzgojitelji in drugi VIZ-delavci, kmetje	nizka	izvedba vsaj treh delavnic

		generacije, v šolah, podjetjih, na sejnih ipd.					
nizko zavedanje o pomenu kmetijstva in lokalno pridelane hrane s strani učiteljev in izvajalcev VIZ-procesa	dvig zavedanja o pomenu kmetijskih vsebin s strani učiteljev in izvajalcev VIZ-procesa ter s tem predstavitev kmetijskih vsebin na otrokom primeren in ustrezen način	3. oblikovanje gradiv (npr. priročniki, videovsebine, delovni listi ipd.) ter dejavnosti za učitelje in vzgojitelje za promocijo in predstavitev kmetijskih vsebin otrokom, npr. tradicionalni slovenski zajtrk, priprava seznama mednarodnih dni, povezanih s kmetijstvom in mladimi (npr. mednarodni dnevi hrane, mladih, zemlje, mleka ipd.)	javno	ZSPM, MKGP (Direktorat za kmetijstvo, Direktorat za hrano in ribištvo), KGZS, JSKS	učitelji, vzgojitelji in drugi VIZ-delavci	redna dejavnost	priprava 10 gradiv
		4. delavnice na temo kmetijstva na pedagoških fakultetah za študente	javno, zasebno	ZSPM, KGZS	študentje, profesorji, dekani	srednja	izvedba treh predavanj

1.2 (NE)ZNANJE MLADIH

Mladi bodo seznanjeni s pomenom kmetijstva in delom kmeta za dobrobit celotnega prebivalstva. Poznali bodo možnosti za nadaljnje šolanje za pridobitev poklicnih znanj ter poklicev s področja kmetijstva in podobnih ved. Omogočeno jim bo tudi pridobivanje strokovnih znanj s poudarkom na praksi na nacionalni in mednarodni ravni.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
nizka ozaveščenost o pomenu kmetijstva in delu kmeta za celotno prebivalstvo	ozaveščenost mladih o pomenu kmetijstva in delu kmeta za dobrobit celotnega prebivalstva	5. priprava nabora kmetij v obliki mreže učnih kmetij s koordinatorjem, ki skrbi za sodelovanje med šolami in kmetijami, oblikovanje gradiv, promocije pouka na kmetiji ter dodatno oglaševanje in podporo učnim kmetijam	javno, zasebno	KGZS, JSKS, ZSPM	otroci, učenci, mladi	nizka	določitev koordinatorja, seznam kmetij
		6. izdaja informativnih materialov za promocijo kmetijstva in gozdarstva za OŠ in vrtce – za vsako VIZ-obdobje eno gradivo, prilagojeno starosti otrok; pri pripravi gradiva sodelujejo strokovnjaki in drugi primerni pripravljalci	javno	MKGP (DK), ZSPM, KGZS, JSKS, PEF, KIS	učitelji, vzgojitelji in drugi VIZ-delavci	redna dejavnost	za vsako VIZ-obdobje eno gradivo

		7. članki v strokovnih revijah za učitelje in revijah za mlade (npr. Ciciban, Zmajček, Pikapolonica, PIL, Smrklja, Cool ipd.); pri pripravi gradiva sodelujejo strokovnjaki in drugi primerni predstavniki organizacij pripravljavk akcijskega načrta; vsebine se porazdelijo med partnerji – vsaj en članek na leto; v začetku koledarskega leta se skupaj pripravi nabor tem (npr. preprečevanje izgub hrane in odpadne hrane, pomen mladega kmeta ipd.)	javno/zasebno	ZSPM, KGZS, JSKS, MKGP	otroci, učenci, mladi	redna dejavnost	nabor tem, trije prispevki v obdobju
		8. vključitev kmetijskih vsebin v različne razvedrilne vsebine, npr. Vesela šola, Male sive celice, različni natečaji ipd.	javno/zasebno	ZSPM	otroci, učenci, mladi	nizka	vključitev vsaj ene teme v navedene dejavnosti
premalo informacij o možnostih za šolanje in zaposlitve na področju kmetijstva in podobnih ved	poznavanje možnosti za šolanje ter s tem dvig interesa mladih za profesionalno kmetovanje, opravljanje poklica kmeta ali zaposlitev v institucijah s	9. predstavitev poklica kmeta na tržnici poklicev v OŠ v sklopu informativnih dni (npr. Informativa)	javno/zasebno	ZSPM, MKGP	učenci	redna dejavnost	predstavitev poklica na tržnici poklicev
		10. predstavitev poklica kmeta z lokalnimi kmeti in njihovimi zgodbami v šolah v okviru pouka s pomočjo lokalnih podeželskih društev in dejavnosti Poučno s kmetiaci	javno/zasebno	ZSPM, ZKS, MKGP	učenci	nizka	8 predstavitev na 8 različnih območjih

	področja kmetijstva in podobnih ved	11. predstavitev relevantnih udeležencev in odločevalcev s področja kmetijstva na kmetijskih in biotehniških srednjih šolah v okviru pouka	javno/zasebno	KGZS, JSKS, MKGP, ZSPM, ZZS	dijaki, študentje	redna dejavnost	obisk vseh šol v obdobju izvajanja akcijskega načrta
pomanjkanje strokovnega kmetijskega znanja ter širših splošnih in specifičnih znanj	pridobitev strokovnih znanj z različnih področij, ki temeljijo na praksi na nacionalni in mednarodni ravni	12. določitev meril za priznavanje učnih, demonstracijskih in mojstrskih kmetij, razširitev možnosti opravljanja nacionalne prakse na njih	javno	MKGP, JSKS KGZS, ZSPM, Konzorcij biotehniških šol Slovenije, UL, UM, UNG, CPI	mladi kmetje, dijaki, študentje	redna dejavnost	določitev meril za priznavanje kmetij, na katerih se opravlja učni proces in/ali vajeništvo
		13. raziskati možnosti za vajeništvo in pogoje za vajence, mentorje in izvajanje vajeništva	javno				
		14. razširitev možnosti opravljanja prakse v okviru mednarodnih programov izmenjav (IFYE, RYE, ERASMUS+ in drugo)	javno/zasebno	ZSPM	dijaki, študentje	visoka	predstavitev možnosti opravljanja prakse v konzorciju kmetijskih šol

2. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE MLADEGA KMETA

2.1 ZNANJE MLADEGA KMETA

Mladi kmetje bodo ozaveščeni in usposobljeni za pridobivanje in iskanje splošnih ter strokovnih znanj (doma in v tujini) s poudarkom kakovosti življenja na kmetiji in oblikovanju učinkovite razvojne strategije kmetije. S tem bodo krepili svojo samopodobo in podobo kmetijstva.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
težak dostop do znanja in splošnih informacij	informacije in znanje pripeljati do mladih kmetov na dostopen in uporaben način	15. delovanje mreže infotočk	javno/zasebno	MKGP, ARSKTRP, KGZS, JSKS, ZSPM	mladi kmetje	redna dejavnost	nabor in objava seznama infotočk na spletnih straneh in v gradivih
		16. priprava podstrani v okviru Mreže za podeželje (skp.si) o skupnih dejavnostih partnerjev in vključitev vsebin za mlade kmete na družbena omrežja organizacij ter dopolnitev s koristnimi povezavami in gradivi; vključitev povezav do vseh spletnih strani partnerjev akcijskega načrta in drugih zainteresiranih	javno	MKGP (Mreža za podeželje), KGZS, JSKS, ZSPM, ZZS, ARSKTRP	kmetje	redna dejavnost	vzpostavljena podstran
		17. redna posodobitev pravnega vodiča pravne službe KGZS	javno/zasebno	KGZS	kmetje	redna dejavnost	posodobljen pravni vodič
		18. priprava tem na podlagi zaznanih potreb med mladimi in analize dosedanjih usposabljanj mladih prevzemnikov in razširitev vsebin	javno	MKGP, ZSPM	mladi kmetje	visoka	5 izobraževanj v obdobju

		(podjetništvo, finančna pismenost, strateško načrtovanje gospodarjenja na kmetijah ipd.) v okviru prenosa znanja za upravičence iz podukrepa/intervencije za mlade kmete					
otežen dostop do strokovnih in specialnih znanj s področja kmetijstva in nadgradnja obstoječih sistemov izobraževanj	kakovostno in strokovno svetovanje mladim kmetom	19. specializacija profilov JSKS z različnih strokovnih področij in vzpostavitev novih specifičnih področij; proučitev seznama specialističnih tem in potreb po specialnih znanjih na terenu; ugotovitev točk neskladij med potrebami in kadrovske sestavo službe; po opravljeni analizi terena in dejanskega stanja umestitev novih oz. nadgrajenih profilov v program dela JSKS in zagotovitev ustreznih finančnih sredstev zanje	javno/zasebno	KGZS, JSKS, ZSPM, MKGP	kmetje	srednja	opravljena analiza
	oblikovanje za kmeta dostopnih in koristnih inovativnih in zanimivih oblik prenosa znanja	20. organizacija različnih oblik prenosa znanja (seminarji, ogledi dobrih praks, izobraževanja, spletnih seminarjev, farminarji, srečanja mladih kmetov ipd.)	javno/zasebno	ZSPM, KGZS, JSKS, MKGP	mladi kmetje	redna dejavnost	3 dejavnosti letno

	dvig ravni strokovnega znanja	21. nadgradnja potrebnih poklicnih standardov za pridobitev poklicne usposobljenosti za opravljanje določenega poklica v kmetijstvu in na podobnih področjih (daljši čas izvedbe neposredno uporabnih predavanj/tečajev in obvezen praktični del za udeležence)	javno/zasebno	ZSPM, CPI	kmetje	visoka	izvedba evalvacije 3 relevantnih tečajev
		22. vključitev neposredno uporabnih strokovnih tem in tem o kakovosti življenja na kmetiji (npr. medgeneracijsko sodelovanje in odnosi med družinskimi člani in širše, ločevanje/združevanje delovnega procesa od družinskega življenja ipd.) med vsebine obveznih predavanj za kmete, vključene v ukrepe izvajanja SKP	javno	MKGP, KGZS, JSKS, ZSPM	kmetje	visoka	navedene teme, vključene najmanj enkrat letno
		23. ozaveščanje o pomenu trajnostnega kmetovanja in vključitev tem s področja biodiverzitete, varovanja okolja, podnebnih sprememb med vsebine obveznih predavanj za kmete,	javno	MKGP, KGZS, JSKS	kmetje	visoka	predstavitev primera dobre prakse enkrat letno

		vključene v ukrepe izvajanja SKP					
		24. aktivna vključitev potreb kmetov v projekte EIP in krepitev prenosa rezultatov	javno	MKGP, KGZS, JSKS	kmetje, posredniki za inovacije	visoka	najmanj 2 dejavnosti, sestanek fokusne skupine mladih kmetov in dogodek – predstavitev rezultatov EIP
otežen dostop do strokovnih in specialnih znanj - širše	dvig ravni širšega strokovnega znanja	25. Aktivnosti za identifikacijo problemov in izboljšanje prenosa znanja tekom formalnega srednješolskega izobraževanja na področju kmetijstva	javno/zasebno	CPI, KGZS, JSKS, MKGP, ZSPM, ZZS	mladi kmetje	redna dejavnost	vključeni predstavniki srednjih šol s področja kmetijstva
otežen dostop do znanja iz tujine	oblikovanje kmetu dostopnih in koristnih inovativnih in zanimivih oblik mednarodnega prenosa znanja	26. predstavitve dobrih praks iz tujine	javno	ZSPM, MKGP (DK – Mreža za podeželje), KGZS, JSKS	mladi kmetje	redna dejavnost	dvakrat v obdobju
		27. strokovna ekskurzija mladih kmetov v organizaciji vseh treh organizacij (MKGP, ZSPM in KGZS) v tujino ali po Sloveniji za prenos izkušenj	javno	MKGP, KGZS, JSKS, ZSPM	mladi kmetje in predstavniki institucij, ki delajo na področju kmetijstva	redna dejavnost	enkrat letno
		28. povezovanje z drugimi relevantnimi organizacijami v tujini in izpeljava čim več	javno	ZSPM, MKGP (DK – Mreža	mladi kmetje	srednja	vsaj 5 vključenih mladih kmetov

		izmenjav za mlade kmete (IFYE, ERASMUS+)		za podeželje), KGZS, JSKS			
--	--	---	--	------------------------------------	--	--	--

2.2 SODELOVANJE, POVEZOVANJE IN VKLJUČEVANJE

Mladi kmetje bodo prepoznali dodano vrednost medgeneracijskega, sektorskega in medsektorskega, horizontalnega in vertikalnega sodelovanja in povezovanja. Ozaveštili bodo pomen aktivnega in zgodnjega vključevanja in sodelovanja v obstoječih oblikah organiziranja (kot so društva, krožki, skupine in organizacije proizvajalcev ...) ter delovanja v organih upravljanja pomembnih udeležencev v kmetijskem sektorju (kot so ZZS, območne enote KGZS ...).

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
ozaveščanje in obveščanje o pomenu povezovanja v neformalne oblike organiziranja in proaktivnega vključevanja v njihove dejavnosti	aktivno vključevanje v dejavnosti in delovanje društev (strojni krožki, stanovska društva, podeželska mladina ipd.)	29. promocija in oglaševanje pozitivnih vidikov članstva v društvih, krožkih in drugih oblikah povezovanja in sodelovanja prek družbenih omrežij, spletnih strani, medijev, deljenje njihovih dejavnosti.	javno/zasebno	ZSPM, KGZS, JSKS, MKGP, ZZS	mladi kmetje	redna dejavnost	5 objavljenih primerov dobrih praks
		30. v okviru letnega srečanja mladih prevzemnikov predstavitev dobrih praks (za spodbujanje k različnim oblikam povezovanja in sodelovanja)	javno/zasebno	ZSPM, KGZS, JSKS, MKGP, ZZS	mladi prevzemniki	redna dejavnost	predstavitev primerov dobrih praks
		31. spodbujanje vključevanja mladih v članstvo lokalnih akcijskih skupin ter spodbujanje in svetovanje glede možnosti vključevanja v projekte v okviru SLR	javno	MKGP	mladi kmetje in mladi s podeželja	redna dejavnost	dodatne točke za LAS, ki vključujejo mlade v svetovanje v okviru nalog LAS predstavitev primerov dobrih praks
ozaveščanje in obveščanje o	vzajemno spoštovanje in	32. podporna točka v okviru projekta neMOČ podeželja	javno/zasebno	KGZS, JSKS	kmetje	visoka	delovanje točke za psihosocialno

pomenu medgeneracijskega sodelovanja in povezovanja	razumevanje generacij na kmetijah in širše	33. načrtno vključevanje starejše in mlajše generacije v predstavitve dobrih praks s poudarkom na predstavitvi medgeneracijskega sodelovanja	javno/zasebno	MKGP ZSPM, KGZS, JSKS, MKGP	kmetje	redna dejavnost	pomoč na kmetijah 3 primeri dobrih praks
	složen in primeren prenos kmetije	34. nadgradnja kmetijskega svetovanja za prenos oz. prevzem kmetije ter umestitev nadgradnje teh profilov v program dela JSKS in zagotovitev ustreznih finančnih sredstev	javno	KGZS, JSKS, MKGP (odgovorni za JSKS)	kmetijski svetovalci	redna dejavnost	ustrezna vključitev v letni program dela
vzpostavitev in nadgradnja sektorskega in medsektorskega sodelovanja in povezovanja	aktivno sektorsko vključevanje in sodelovanje	35. okrepitev panožnih krožkov in spodbujanje k aktivni participaciji	javno/zasebno	KGZS, JSKS, ZSPM	kmetje in kmetijski svetovalci	srednja	srečanja na temo vzpostavitve panožnih krožkov
		36. primeri dobrih praks: predstavitev postopka priznanja skupine proizvajalcev, organizacije proizvajalcev ter spodbujanje povezovanja v zadrugah, SP-jih oz. OP-jih in drugih oblikah povezovanja	javno/zasebno	KGZS, JSKS, MKGP, ZSPM, ZZS	mladi kmetje	redna dejavnost	5 primerov dobrih praks
	medsektorsko vključevanje več kmetov v trdne verige za proizvodnjo in	37. zagotovitev finančne podpore za povezovanje (mladih) kmetov v skupine proizvajalcev, organizacije proizvajalcev in zadruga	javno	MKGP	mladi kmetje	visoka	MKGP prouči izvedljivost vključitve SP-jev in OP-jev v

	trženje	(tudi z dodatnimi točkami za povezovanje v okviru drugih razpisov)					merila za izbor vlog
vključevanje mladih kmetov v institucionalno in nevladno delo	usposabljanje mladega kadra za delo v institucijah in nevladnih organizacijah	38. okrepitev in oblikovanje sistema pripravništev in praks za prenos znanja v institucijah in nevladnih organizacijah (KGZS, ZZS, MKGP in drugih) v sodelovanju z institucijami s področja srednješolskega, višješolskega in visokošolskega izobraževanja; opredelitev števila pripravnikov in praktikantov na leto in oblika izvedbe na posamezno organizacijo	javno/zasebno	KGZS, JSKS, ZZS, MKGP, ZSPM, MVZI, MVI, CPI, UL, UM, UNG	mladi kmetje, dijaki in študentje	srednja	pregled stanja, objavljen seznam možnosti za opravljanje praks in pripravništev
	skupaj s prevzemom kmetij spodbuditi vključevanje mladih kmetov v zadruge in njihovo korporativno upravljanje (<i>dvig odstotka mladih kmetov v upravljalskih organih zadrug</i>)	39. letna delavnica za povezovanje in projektno-strateško načrtovanje med zadrugami, JSKS in DPM-ji (mladimi kmeti)	javno/zasebno	ZSPM, KGZS, JSKS, ZZS	mladi s podeželja in kmetijski svetovalci, zadrugniki	redna dejavnost	5 delavnic v obdobju
		40. dostopnost predavanj Zadružne akademije kmetom; predavanja na temo zadrugištva in vodenja, nadzora ter drugih potrebnih znanj za vključevanje in delovanje v zadrugah	zasebno	ZZS	kmetje	redna dejavnost	dostopnost 3 predavanj

3. PODPORNO OKOLJE ZA MLADEGA KMETA

3.1 NEVARNOSTI IN TVEGANJA

Vzpostavljeni mehanizmi za prilagoditev ter upravljanje nevarnosti in tveganj bodo kmetu omogočali oblikovanje trajnostnega delovnega okolja in kakovostnega življenja na kmetiji.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
upravljanje in obvladovanje različnih tveganj ter vzpostavitev mehanizmov za prilagoditev	vzpostavitev mehanizmov za zmanjšanje in prilagoditev tveganja upravljanja človeških virov	41. promoviranje in obveščanje o pravni pomoči v okviru KGZS	zasebno	KGZS	kmetje	redna dejavnost	20 informiranj letno
		42. vzpostavitev sistema nadomeščanja oz. pomoči na kmetiji (npr. po vzoru Irske)	zasebno	KGZS, ZSPM, SKS	kmetje in širša javnost	nizka	posvet na temo pomoči na kmetiji
		43. proučitev delovne zakonodaje (za možnost opravljanja praks na kmetijah in drugih prostovoljnih priložnostnih del) in pripadajočih pravilnikov	javno	medresorska delovna skupina		srednja	izziv se izpostavi na srečanju medresorske delovne skupine
	vzpostavitev mehanizmov za zmanjšanje in prilagoditev tržnih tveganj (cena, konkurenca, potrošniške preference ipd.)	44. proučitev možnosti za ureditev razmer v verigi vrednosti preskrbe s hrano v pravilnikih ali Zakonu o kmetijstvu	javno	varuh odnosov v verigi preskrbe s hrano, KGZS, MKGP, ZSPM		srednja	predstavitev primerov dobrih praks iz tujine na srečanju medresorske delovne skupine

	nadaljevanje izvajanj mehanizmov za zmanjšanje in prilagoditev proizvodnih tveganj (odvisnost od vremena ipd.)	45. zagotovitev možnosti sofinanciranja zavarovalnih premij, nepovratnih sredstev za prilagajanje podnebnim spremembam in obvladovanje tveganj	javno	MKGP, KGZS	kmetje	redna dejavnost	/
		46. organizacija izobraževanj in seminarjev na temo obvladovanja tveganj (vključitev v obvezna predavanja za kmete)	javno	KGZS, JSKS (STK, SSPRP), MKGP	kmetje	redna dejavnost	vključitev vsebine v vsaj eno predavanje letno
	vzpostavitev mehanizmov za zmanjšanje in prilagoditev finančnih tveganj (visoki stroški, nepričakovani izdatki, kreditiranje, RSD ipd.)	47. zagon in implementacija finančnih instrumentov za (mlade) kmete (minimalne obrestne mere, zmanjšanje administrativnih ovir in vzpostavitev poenostavljene administracije, ugodna povratna sredstva, garancijske sheme ipd.)	javno	MKGP	kmetje	nizka	oblikovanje finančnih instrumentov – okvirno dveh produktov
		48. ohranitev povratnih spodbud Slovenskega regionalno razvojnega sklada (z zmanjšanimi administrativnimi zahtevami)	javno	Slovenski regionalno razvojni sklad, MKGP (KGZS in ZSPM kot pobudniki)	kmetje	redna dejavnost	/

	vzpostavitev mehanizmov za zmanjšanje in prilagoditev pravnih tveganj (neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti, nestabilnost pogodbenih odnosov ipd.) ter s tem izboljšanje položaja kmetov v verigi preskrbe s hrano in vzpostavitev dostojnih cen zanje	49. obveščanje javnosti s strani nadzornih organov o nepravilnostih	javno	IRSKGLR, UVHVVR, Agencija za varstvo konkurence	kmetje in širša javnost	redna dejavnost	obveščanje javnosti o nepravilnostih najmanj enkrat letno in seznanitev nosilcev akcijskega načrta
	zagotovitev ustreznega podpornega okolja v SKP ter s tem znižanje starosti prenosnikov kmetij in povišanje deleža mladih prevzemnikov	50. izvajanje intervencije Medgeneracijski prenos znanja: obveščanje potencialnih upravičencev, tudi z delavnicami	javno	MKGP	mladi prevzemniki in prenosniki kmetije	visoka	predstavitev javnega razpisa.
		51. podpora za mlade prevzemnike Vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov	javno	MKGP	mladi prevzemniki	redna dejavnost	objava javnega razpisa vsako leto izvajanja akcijskega načrta
		52. dodatne točke za mlade prevzemnike in dodatne stopnje sofinanciranja pri investicijskih razpisih za mlade kmete	javno	MKGP	mladi prevzemniki	redna dejavnost	dodatne točke za mlade prevzemnike in dodatne stopnje sofinanciranja

		53. plačila za mlade kmete v okviru neposrednih plačil	javno	MKGP	mladi kmetje	redna dejavnost	vsakoletno izvajanje
--	--	--	-------	------	--------------	-----------------	----------------------

3.2 (NE)ZNANJE MLADEGA KMETA OB PRENOSU IN PREVZEMU KMETIJE

Okrepila se bosta zavedanje in pomen pravočasne predaje kmetije mlajši generaciji ob zagotovitvi ustreznega podpornega okolja za gospodaren in strokoven prenos in prevzem kmetije. Z mrežo podpornih točk bo okrepljeno medgeneracijsko sodelovanje ter omogočen kontinuiran prenos znanja in izkušenj na kmetiji.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
slabo medgeneracijsk o sodelovanje, ki pomembno vpliva na slab prenos znanja, pozen prenos oz. prevzem kmetije in odnose v družini na kmetiji	vzpostavitev mreže podpornih točk za okrepljeno medgeneracijsk o sodelovanje in zagotovitev ustreznega podpornega okolja	54. priprava in posodabljanje priročnika Od mladega kmeta do skrbnega gospodarja	javno/zasebno	KGZS, JSKS, MKGP, ZSPM	mladi prevzemniki, prenosniki kmetije	srednja	izdaja spletnega priročnika
		55. dodatna usposobitev svetovalcev JSKS v okviru KGZS in v območnih enotah KGZS, usposobljenih za prenos in prevzem kmetije s celostnega vidika (npr. pravno, finančno, socialno)	javno	KGZS, JSKS	kmetijski svetovalci	redna dejavnost	letno usposabljanje svetovalcev s področja mladih kmetov

3.3 KAKOVOST ŽIVLJENJA NA KMETIJI

S pomočjo izobraževanja in svetovanja o socialni varnosti s poudarkom na ozaveščanju o pomenu kakovosti življenja na kmetiji se bo krepilo zavedanje o pozitivnih možnostih in priložnostih, ki jih lahko prinaša življenje na kmetiji in podeželju.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	FINANCIRANJE	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
prisotnost stigme o duševnem zdravju in pomanjkanje zavedanja o pomenu duševnega zdravja za kakovost življenja na kmetiji	omilitev družbene stigme s pomočjo izobraževanja in svetovanja s področja pismenosti o kakovosti življenja na kmetiji (duševnem zdravju)	56. oblikovanje brošure in širjenje rezultatov projekta neMOČ PODEŽELJA	javno/zasebno	ZSPM	kmetijski svetovalci	srednja	izdaja brošure
		57. vključitev teme kakovosti življenja na kmetiji (duševnega zdravja) v načrt dela KGZS	javno	KGZS, JSKS, MZ	kmetijski svetovalci in kmetje	redna	vključitev teme kakovosti življenja na kmetiji (duševnega zdravja) v načrt dela KGZS
pomanjkanje znanja o ureditvi področja socialne varnosti ne omogoča enakopravnega položaja kmetov v primerjavi z drugimi poklici	razširitev informacij o upravičenosti do ukrepov iz socialne varnosti ter povečanje števila mladih kmetov (zavarovanih) in drugih, vključenih v prostovoljno kmečko zavarovanje	58. pregled zakonodaje (v Sloveniji in tujini), obveščanje kmetov in spodbujanje, da si celovito uredijo zavarovanja (zdravstveno, pokojninsko in invalidsko, nezgodno), vključevanje v zavarovanja in omogočanje koriščenja pravic iz zavarovanja (bolniški stalež, starševski dopust, pokojnina ipd.)	javno	medresorska skupina	kmetje	srednja	pregled in seznam informacij ter ozaveščanje kmetov z vsaj 5 objavami na spletu

3.4 OBVEŠČANJE IN OZAVEŠČANJE (MLADIH) KMETOV IN JAVNOSTI O ŠIRŠEM POMENU KMETIJSTVA

Kmetijstvo in s tem vrednost dela kmeta bosta prepoznana kot ključna za zagotavljanje kakovostne, zdrave in varne hrane za celotno prebivalstvo, za razvoj in ohranjanje kulturne krajine ter z njo povezane tradicije in turizma.

Z inovativnimi pristopi in spodbujanjem aktivne participacije bomo okrepili formalno in neformalno sodelovanje in povezovanje (mladih) kmetov s širšo javnostjo.

Izboljšalo se bo razumevanje in sobivanje na treh ravneh: med kmeti, med kmečkim in drugim prebivalstvom na podeželju ter med podeželjem in mestom.

IZZIVI (potreba)	SPECIFIČNI CILJI	DEJAVNOSTI	VIRI	NOSILCI	CILJNE SKUPINE	PRIORITETA	KAZALNIKI
nizka ozaveščenost o pomenu kmetijstva in delu kmeta za celotno prebivalstvo	dvigniti ozaveščenost širše javnosti o pomenu kmetijstva in delu kmeta za dobrobit celotnega prebivalstva, da kmetijstvo postane cenjena in spoštovana panoga	59. Kmetijski izziv – oddaja, ki pokaže realno sliko kmetijstva in vseh njegovih priložnosti	javno/zasebno	ZSPM	širša javnost	nizka	predvajanje oddaje na televiziji

	zavedanje potrošnikov o kakovosti slovenske hrane ter njihovo zavestno iskanje te na trgovskih policah in pripravljenost plačati primerno ceno zanjo	60. enotna promocija shem kakovosti (nagovarja vse segmente in generacije državljanov)	javno	MKGP (DHR), KGZS	širša javnost	redna dejavnost	izvedba enotne in celovite promocijske kampanje
	ozaveščenost o pomenu lokalne hrane kot delu odgovornega in zdravega načina življenja	61. ozaveščanje javnosti o pomenu sveže, sezone in lokalne hrane za zdravo prehranjevanje (teden slovenske hrane, obeleževanje mednarodnih in nacionalnih dni za zmanjševanje zavržene hrane ipd.), vključno razvojem ukrepov za ozaveščanje prebivalstva, zlasti vključenega v vzgojno-izobraževalne ustanove (vrtci, osnovne šole, srednje šole, fakultete)	javno	MKGP, NIJZ, MVI	širša javnost	srednja	število objav o dogodkih in obeleževanju dni za zmanjševanje zavržene hrane, število izobraževalnih ustanov, ki so izvajale dejavnosti ozaveščanja, število videoposnetkov, število webinarjev
slaba neformalna in formalna participacija ter pomanjkanje sodelovanja in povezovanja	aktivno formalno in neformalno sodelovanje ter povezovanje mladih kmetov (v društvih, pri delu, na	62. izobraževanje in usposabljanje mladih za vodenje in aktivnega povezovanje članov društva v okviru neformalnega sistema izobraževanja ZSPM	javno/zasebno	ZSPM	mladi s podeželja	visoka	izvedeno izobraževanje

med mladimi kmeti	razpisih, pri skupnih projektih) in povečanje števila udeležbe aktivnih mladih kmetov na posameznih dogodkih na vsaj 35 % celotnega števila udeležencev	63. ozaveščanje o pomenu povezovanja in aktivnega sodelovanja prek različnih oblik izobraževanja in obveščanja, npr. okrogle mize, srečanja mladih kmetov, seminarji, posveti in delavnice	javno	KGZS, JSKS	kmetje	redna dejavnost	izvedba vsaj 10 dejavnosti
pomanjkanje razumevanja in strpnosti za sodelovanje med različnimi oblikami kmetovanja	zavedanje prispevka različnih panog, oblik in obsegov kmetovanja k celovitemu razvoju kmetijstva in podeželja	64. izdaja publikacije <i>Je to tudi kmetijstvo?</i> ter promocija prek družbenih omrežij in medijev	javno/zasebno	ZSPM	kmetje	nizka	izdaja publikacije
		65. predstavitev publikacije <i>Je to tudi kmetijstvo?</i> na večjih sejmih (npr. AGRA, Komenda)	javno/zasebno	ZSPM	kmetje	nizka	izvedba razstave publikacije na vsaj 2 sejmih
pomanjkanje razumevanja in strpnosti za sobivanje med kmečkim in drugim prebivalstvom na podeželju	podeželje – prostor za složno sobivanje različnih udeležencev z razumevanjem potreb drugih	66. predstavitev in finančna podpora društvom s področja kmetijstva, gozdarstva in razvoja podeželja	javno	MKGP, občine	društva s področja kmetijstva, gozdarstva in razvoja podeželja in širša javnost	redna dejavnost	vsakoletni razpis
		67. predstavitev in organizacija manjših dogodkov za ozaveščanje v okviru projekta (koncepta) pametnih vasi	javno/zasebno	ZSPM, EU CAP Network	kmetje in prebivalci podeželja	srednja	izvedba vsaj ene delavnice

		68. ustanovitev prvega podjetniškega podeželskega inkubatorja – organizacije, ki bo pomagala mladim kmetom, inkubirancem, pri vzpostavljanju kmetij in premagovanju začetnih ovir (prostor, svetovanje s področij marketinga, menedžmenta, financ in tehničnega know-howa ter drugih storitev (mreženje, pridobitev in širjenje kmetijskega znanja ipd.); s svojimi storitvami bo podpiral podjetništvo in razvoj v lokalnem in regionalnem okolju in gradil inovativen podjetniški ekosistem na podeželju	javno/zasebno	FF, MKGP, ZSPM	kmetje in prebivalci podeželja	nizka	ustanovitev podjetniškega zelenega inkubatorja
pomanjkanje razumevanja in strpnosti za sobivanje med podeželjem in mestom	zmanjšanje razhajanja med podeželjem in mestom ter povečanje medsebojnega spoštovanja in razumevanja	69. različni dogodki (npr. Podeželje v mestu, Tržnica mladih kmetov, Dobrote slovenskih kmetij) za namen obveščanja potrošnikov o lokalni hrani	javno/zasebno	KGZS, ZSPM	kmetje in širša javnost	redna dejavnost	izvedba vsaj 3 dogodkov na leto
		70. organizacija več nizov kulturnih dogodkov (npr. Mesto na podeželju/Podeželje v mestu)	javno/zasebno	KGZS, ZSPM	kmetje in prebivalci podeželja	redna dejavnost	izvedba vsaj 1 dogodka letno
prisotnost stereotipov, ki negativno	dvig samopodobe mladih kmetov in	71. promocijske oddaje na temo mladi in zadružništvo, oddaja za promocijo	zasebno	ZZS	širša javnost	srednja	izvedba oddaj

vplivajo na samopodobo kmetov	mladih s kmetij s pomočjo razbijanja stereotipov in prikazovanja realne slike življenja na kmetiji	zadružništva, mednarodnega leta zadrug in študijskega programa Zadružništvo.					
-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

SKRBNIKI AKCIJSKEGA NAČRTA

Vsaka od organizacij, ki so sodelovale pri pripravi akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti 2024–30 (MKGP, KGZS, ZSPM), imenuje skrbnika in namestnika skrbnika akcijskega načrta, ki bo skrbel za izvajanje opredeljenih dejavnosti pri posamezni organizaciji in na sestankih medresorske delovne skupine poročal o poteku izvajanja. Vsi trije skrbniki morajo sodelovati in si izmenjavati informacije ter po potrebi prilagajati posamezne dejavnosti. Naloge skrbnika so medsebojna koordinacija, koordinacija nalog zaposlenih v organizaciji ter javno predstavljanje akcijskega načrta zainteresiranim udeležencem in drugim.